

Rune Fardal, studerer psykologi

Personlighetsforstyrrelser med hovedvekt på narsissistisk problematikk i relasjon til barn

<http://www.sakkyndig.com> mail: rune@fardal.no

Utvikling av tilknytningstraumer

14 August, 2013, Oppdatert 14.08.2013

Utskrift : <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/tilknytning.pdf>

Stadig mer forskning de siste tiår har vist at tap av den ene forelder påfører barn uopprettelige skader. Foreldre som saboterer barnets kontakt med den andre forelder påfører barna uopprettelige skader og traumer.

Selv om skilsmisse mellom mor og far stadig er blitt mer vanlig, fører ikke dette til bedret psykisk helse for barna som blir involvert. Det er

ikke skilsmissten i seg selv som fører til helseplagene – skilsmissebarn generelt har ikke flere plager enn andre. Det er de barna som har mistet kontakten med en av foreldrene sine, som rapporterer om at de oftere har psykiske plager i forhold til andre grupper.

Tidligere studier har vist at for barn som mister kontakten med en av de biologiske foreldrene, hjelper det ikke nødvendigvis på plagene om det kommer inn en steforelder. Disse barna opplever likevel lavere grad av velvære sammenliknet med barn som har bevart kontakt med begge foreldrene. Det kan derfor synes som om biologiske foreldre er særlig viktige.

Forskningsrapporter de siste 50 årene fra USA og andre land har gang på gang påvist signifikant sammenheng mellom tap av foreldre og senere utvikling av alvorlige fysiske og psykiske lidelser hos barnet. Forskningen viser også at den atskillelse fra foreldre som skyldes *annet* enn en forelders død er *mer* skadelig enn atskillelse som skyldes død. Særlig er det påvist slik sammenheng ved atskillelse fra mor, men heller ikke atskillelse fra far er uproblematisk for barnet på kort og lengre sikt. Antagelig har dette sammenheng med at det er mer begripelig at en forelder er borte når denne faktisk er død, enn når denne blir bort i live. Barn har en tendens til å påta seg avsar for slike tap.

I en forskningsoversiktsartikkel i *Development and Psychopathology* i 2001 slår forskerne J. Douglas Bremner og Eric Vermetten fast allerede i sammendraget at tidligere stressorer som atskillelse fra mor resulterer i langvarige virkninger på hjernens stress-responssystem, inkludert hypothalamus-hypofyse-binyresystemet (HPA-funksjonen) og noradrenalinssystemet, samt påvirker langsiktig hippocampus, en del av hjernen som er involvert i læring og hukommelse.

Den kjente forskeren Veronique P. Mead presenterte i 2004 en modell for sammenhengen mellom miljøfaktorer og kronisk sykdom, og tok da særlig for seg diabetes type 1. Norge er et av de land i verden som har høyest forekomst av type 1-diabetes, og forekomsten er stadig økende i aldersgruppen under 15 år. I likhet med diabetes påpeker Mead at atskillelse mellom mor og barn i den sensitive tidlige livsfasen innebærer et stress som kan oppleves så intenst at det blant annet kan

forårsake varig endring av immunforsvaret, og opplyser at ***tidlig atskillelse var den eneste identifiserte risikofaktoren for type 1 diabetes*** i en dyrestudie av Dahlquist og Kallen. En rekke forskere (eks. Sepa & al.) har vist denne koblingen mellom kronisk stress og diabetes¹.

Forskergruppene knyttet til Agid og Kendler bringer også evidens for at det er en sammenheng mellom atskillelse fra foreldre i barndommen og utvikling av alvorlige psykiske lidelser i voksenalderen. Det som er ekstra interessant, er at de fant at atskillelse fra foreldre på *annen* måte enn ved foreldres død er *mer* skadelig enn om atskillelsen skyldes foreldrenes død. Agid fant for eksempel at tap av en forelder i barndommen, både ved død og ved annen atskillelse enn ved død, økte risikoen for å utvikle alvorlig depresjon cirka fire ganger. Økningen var imidlertid *størst* ved atskillelse på *annen* måte enn ved død, og hvis atskillelsen skjedde før barnet var 9 år.

Forsøk med dyreavkom med fokus på langsiktige nevrobiologiske konsekvenser av atskillelse fra mor peker imidlertid i retning av en *direkte årsakssammenheng* mellom disse faktorene. Agid og hans forskergruppe henleder i sin rapport oppmerksomheten mot flere slike studier, og viser til at atskillelse medfører varige forandringer i HPA-funksjonen (hypothalamus-hypofyse-binyresystemet). En forklaring på den forhøyede risikoen synes altså å være at avkommet ved det tidlige og dramatiske stresset (traumet) som atskillelsen innebærer, forårsaker en vedvarende ubalanse i hjernens stresssystem. Mye tyder på at deler av denne skaden først kommer til uttrykk i voksen alder.

Det fins foreldre som systematisk forsømmer, avviser, hater, slår og iblant til og med dreper sine egne barn. Disse foreldrene gjør barna sine til gjenstand for sine egne fysiske og følelsesmessige behov. De projiserer sitt eget savn av kjærlighet på dem, påfører dem frykten de ikke har klart å overvinne selv og overfører følelser av hat. Dermed skjer det aller verste som kan skje for et barn. Det får traumatisert tilknytningsbehovet sitt. Barnet påføres et tilknytningstraume.

Nøkkelen til å forstå denne prosessen ligger i traumets logikk. Traumatiske opplevelser kan føre til at folk ikke er i stand til å skape ordentlige følelsesmessige tilknytninger. De kan etablere

relasjoner i og for seg, men ikke knytte bånd. Når slike personer får barn, er de ute av stand til å hå kjærlige følelser for barna sine. Grunnen til det er at de har behov for å beskytte seg selv mot enhver konfrontasjon med sine avsplittede traumatiske følelser. Som et resultat av den følelsesmessige nummenheten som deres eget traume har påført dem, kan de ikke oppleve noen positive følelser for barna sine. Den dype forbindelsen som trengs mellom et barn og moren, klikker" liksom ikke, som om nøkkelen og låsen ikke passer sammen. For å bruke en annen metafor kan man si at veggen som barnet kunne feste sitt følelsesmessige tau på, ikke har noen krok. Den er glatt og forseglet.

På denne måten blir mødre i sin tur årsaken til sine egne barns tilknytningstraumer. Barnets behov for kjærlighet, varme og følelsesmessig trygghet blir sulteforet. Barnet søker noe som ikke er tilgjengelig for det på grunn av et følelsesmessig tomrom hos mor eller far. Ikke engang det å være i nærheten av sitt eget barn kan fylle dette tomrommet.

Hvis noen følelsesmessig utveksling finner sted mellom moren og barnet, består den av de avsplittede traumefølelsene som moren, til tross for alle forsøk på undertrykking og fortrenkning, ikke kan kontrollere eller holde for seg selv. Barnet, som er klar for tilknytning, blir så oversvømt av morens dype følelser av frykt, raseri, skam og depresjon. Likevel elsker barnet moren sin, som alle barn gjør, og klamrer seg til henne med alle sine følelser. Istedenfor kjærlighet og hengivenhet tar barnet dermed til seg det følelsesmessige kaoset fra morens traume.

Når en traumatisert mor ikke kan åpne sitt hjerte for barnet sitt, blir livet med barnet en stadig kilde til stress for moren. Barnet lever med den underforståtte bebreidelsen at det har ødelagt livet til moren. Enhver liten ting skaper gnisninger. Barnet tar alltid feil, og det fins ingen mulighet for forsoning, fordi den eneste måten det kunne skje på, hadde vært hvis moren bearbeidet sitt fortrenkte traume. Barnet kan ikke gjøre noe fordi det forstår enda mindre enn moren gjør av hennes manglende evne til å vise ekte følelser.

Barnets overlevelsesstrategi blir å trekke seg inn i seg selv, noe som fører til at det lever i en fantasiverden med sin ensomhet. På

den andre siden er barnet uunngåelig og uvegerlig knyttet til moren sin og fortsetter å ha behov for å elske henne og bli elsket av henne. Ikke å bli elsket av moren sin blir en utålelig følelsesmessig konflikt for det avviste barnet. Det vil sluss med alle mulige midler mot denne avvísningen. Barnet prøver så hardt det kan å føle seg inn i morens kaotiske sjel og prøver å gjøre alt riktig for henne i et forsøk på å bli spart for hennes avvísning, aggresjon og manglende respekt.

Samtidig vil barnet flykte fra morens forsøk på å søke trøst og få tilfredsstilt sine symbiotiske behov gjennom det. Til syvende og sist er barnet ute av stand til å få moren til å elske det, uansett hva det gjør, for morens sjel er blitt såret for dypt. Kjærlighet er en følelse som hun bare kunne ha følt hvis hun levde seg gjennom den traumatiske smerten som ødela hennes egen lengsel etter kjærlighet.

For barnet blir følelsen av et indre tomrom, at det er umulig å oppnå kontakt med en annen person, den sentrale erfaringen i livet. Barnet vil senere i livet hele tiden søke nær kontakt med andre, noe det ikke opplevde med moren sin. Det betyr et voksenliv med skuffelser, overlatt til sin indre ensomhet. Dette kan leves ut gjennom å dedikere seg til for eksempel kunst, religion eller natur.

Når barnet ikke kan knytte et bånd til moren sin, vil det instinktivt vende seg til faren sin og forsøke å få den kjærligheten, tryggheten og varmen fra ham som det ikke får fra moren sin. Iblant virker dette, og barnets tilknytning til faren kan erstatte den mislykkede tilknytningen til moren. I hvert fall kan det være nok til å skjerme barnet fra fortvilelse og følelsesmessig kaos. Imidlertid kan tilknytning til faren aldri fullt ut erstatte tilknytning til moren. For en kvinne blir konsekvensene av en slik følelsesmessig utvikling tydelige i hennes voksne forhold og senere i hennes tilknytningsatferd med egne barn. Kvinner som lider av tilknytningstraumer, velger ofte menn som også har lidd under tilknytningstraumer til partnere.

Svært alvorlig blir det i PAS dynamikk (foreldrefiendtlighet), der den ene forelder, oftest mor, manipulerer barnet til å hate eller være redd for den andre forelder. Dette ødelegger tilknytningen til samværsforelderen for livet. Foreldre som påfører barn slike lidelser, fremviser ofte narsissistiske trekk i en slik kvantitet at vi snakker om

alvorlig forstyrrede personligheter. Dette er foreldre med egne barndomstraumer, foreldre uten utviklet empati, ekstremt egosentriske foreldre med en svært primitivt psykologisk forsvar ofte preget av projektiv identifikasjon.

Alvorlig er det at svært mange fagfolk som har med barn å gjøre ikke har kunnskap om slik avansert psykologisk problematikk. I mange barnefordelingsaker synes redusert konflikt viktigere for domstolen enn forståelse for den livsviktige tilknytning et barn trenger for å bli normalt utviklet. I flere saker lar man den forstyrrede forelder få omsorgen selv om man vet barnet da mister all kontakt med den normale forelder. Så stor er mangelen på kunnskap om tilknytningens betydning at man i steden fokuserer på å redusere konflikt. Desverre fører dette ofte til at barnets indre konflikt eksploderer, med det resultat at barnet selv utvikler alvorlige livslange forstyrrelser, tilknytningsforstyrrelser, som preger deres forhold livet ut.

Kilder: Rutter (2013), Simone Frizell Reiter (2013), Kvilhaug (2007)